

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันเศรษฐกิจของประเทศไทยมีการพัฒนามากกว่าในอดีตมาก โดยส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาทางด้านอุตสาหกรรม ซึ่งเปลี่ยนจากการผลิตเพื่อบริโภคภายในประเทศมาเป็นการผลิตเพื่อการส่งออก ก่อให้เกิดการขยายตัวทางด้านอุตสาหกรรมภายในประเทศอย่างรวดเร็ว ประกอบกับภาวะเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ผ่านมาที่มีความผันผวนเนื่องจากผลกระทบจากเศรษฐกิจโลก และประสบปัญหาการเมืองภายในประเทศ ทำให้ผู้ประกอบการต่างๆ ได้หันมาใช้แรงงานต่างด้าวเพื่อลดต้นทุนการผลิตเพราะแรงงานต่างด้าวมียอตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าค่าจ้างของแรงงานไทยสำหรับจำนวนแรงงานต่างด้าวในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้น จาก 0.7 ล้านคนในปี พ.ศ. 2539 เป็น 1.8 ล้านคนในปี พ.ศ. 2550 (กระทรวงแรงงาน, 2550) ในช่วงก่อนที่ประเทศไทยจะประสบปัญหาวิกฤตเศรษฐกิจอย่างรุนแรงในปี 2540 เป็นช่วงที่ประเทศไทยมีการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมาก แรงงานภายในประเทศมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของภาคการผลิต ส่งผลให้มีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น แต่ในระยะแรกที่แรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยไม่ได้ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยมากนัก เพราะโอกาสในการหางานทำที่มีรายได้สูงยังมีอยู่จำนวนมากภายหลังจากวิกฤตเศรษฐกิจได้ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมไทยกิจการภายในประเทศจำนวนมากที่ประสบปัญหาขาดทุนและได้เลิกกิจการไป ผู้ประกอบการที่เหลืออยู่จำเป็นต้องลดต้นทุนการผลิตเพื่อความอยู่รอด โดยมีผู้ประกอบการที่เลือกลดต้นทุนการผลิตโดยการจ้างแรงงานต่างด้าวเพื่อที่จะทดแทนแรงงานไทย เนื่องจากมีอัตราค่าจ้างที่ถูกกว่าส่งผลให้มีการอพยพแรงงานต่างด้าวเข้ามาในประเทศไทยมากขึ้นเรื่อยๆ การเข้ามาของแรงงานต่างด้าวส่งผลกระทบต่อประเทศไทย ซึ่งผลประโยชน์ส่วนใหญ่ขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการหรือนายจ้าง เพราะการจ้างแรงงานต่างด้ามียอตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานไทยทำให้สามารถลดต้นทุนได้ ส่วนผลเสียที่ส่งผลกระทบต่อแรงงานไทยก็คือ มีการแย่งงาน และเกิดปัญหาทางสังคมมากขึ้น

ในปี 2552 แรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานทั่วราชอาณาจักรไทย รวมทั้งสิ้น 1,544,902 คน จำแนกประเภทแรงงานต่างด้าวที่มากที่สุดคือคนต่างด้าว 3 สัญชาติคือ พม่า ลาว และกัมพูชา มี

มากที่สุดจำนวน 1,314,382 คน เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2551 ซึ่งมีจำนวนรวม 790,664 คน (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2552)

สำหรับแรงงานต่างด้าวที่จำแนกตามรายจังหวัด พบว่าจังหวัดที่มีแรงงานต่างด้าวมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร รองลงมาคือจังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามลำดับ ดังแสดงตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานมาก 5 อันดับ

หน่วย: คน

แรงงานต่างด้าวได้รับอนุญาตทำงานมาก 5 อันดับแรก ปี 2552				
ลำดับ	จังหวัด	เข้าเมืองถูกกฎหมาย	เข้าเมืองผิดกฎหมาย	รวม
1	กรุงเทพฯ	98,823 (28 %)	252,768 (72 %)	351,951 (100%)
2	สมุทรสาคร	5,792 (36 %)	106,232 (64 %)	166,024 (100%)
3	เชียงใหม่	2,650 (3 %)	75,780 (97 %)	78,430 (100%)
4	สมุทรปราการ	12,278 (17 %)	58,759 (83 %)	71,037 (100%)
5	สุราษฎร์ธานี	3,179 (5 %)	65,452 (95 %)	68,631 (100%)

ที่มา: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว กรมแรงงาน

ในปี 2552 จำนวนแรงงานต่างด้าวในภาคเหนือมีแรงงานต่างด้าวเข้ามาทั้งสิ้น 133,183 คน ในจังหวัดเชียงใหม่มีแรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานมากที่สุดรวมทั้งสิ้น 71,187 คน ดังตารางที่ 1.2 ซึ่งแรงงานต่างด้าวมีทั้งเข้าเมืองมาแบบถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย แรงงานผิดกฎหมายส่วนมากมีนายหน้าที่ลักลอบพาเข้ามา อีกทั้งตัวแรงงานต่างด้าวเต็มใจเข้ามาทำงาน เนื่องจากมีอัตราค่าจ้างสูงกว่าค่าจ้างภายในประเทศของตน อีกทั้งยังสามารถส่งเงินไปเลี้ยงครอบครัวได้ โดยเฉพาะแรงงานพม่าที่สามารถลักลอบเข้ามาทำงานได้ง่ายในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีพรมแดนติดต่อกับประเทศพม่า จึงดึงดูดให้แรงงานต่างด้าวจำนวนมากเข้ามาทำงานในจังหวัดเชียงใหม่ เพราะจังหวัดเชียงใหม่เป็นเมืองที่มีความต้องการแรงงานมาก โดยเฉพาะในระดับล่างหรือแรงงานไร้ฝีมือ ส่วนใหญ่แรงงานต่างด้าวที่เข้ามาทำงานจะเป็นแรงงานวัยรุ่น และวัยทำงาน เข้ามาเป็นลูกจ้างในอาชีพต่างๆ เช่น กรรมกร แรงงานในภาคการเกษตร ภาคอุตสาหกรรม คนรับใช้ในบ้าน และแรงงานในร้านค้า ร้านอาหาร เป็นต้น (พัชรินทร์ ชันคำ, 2553)

ตารางที่ 1.2แสดงจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือในภาคเหนือตอนบน

จำแนกตามลักษณะการเข้าเมือง และประเภทคนต่างด้าว ณ เดือนกรกฎาคม พ.ศ.2554

หน่วย: คน

จังหวัด	เข้าเมืองถูกกฎหมาย	เข้าเมืองผิดกฎหมาย	รวม
เชียงใหม่	16,544	54,643	71,187
ลำพูน	1,755	4,969	6,724
ลำปาง	387	740	1,127
อุตรดิตถ์	166	230	396
แพร่	170	224	394
น่าน	292	184	476
พะเยา	214	358	572
เชียงราย	1,438	13,387	14,828
แม่ฮ่องสอน	95	1,211	1,306
ภาคเหนือ	26,742	106,441	133,183
รวม	47,803	182,387	203,193

ที่มา : สำนักงานบริหารแรงงานต่างด้าว

สำหรับธุรกิจร้านอาหารที่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวมากเป็นอันดับ 4 (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่, 2554) ของธุรกิจทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่ นอกจากนั้นจำนวนร้านอาหารที่จดทะเบียนในอำเภอเมืองเชียงใหม่อ้างอิงตามตารางที่ 1.3 มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องจากสถิติจำนวนร้านอาหารที่จดทะเบียนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ จนเมื่อปี 2552 มีจำนวนร้านอาหารที่ลดลงเนื่องจากได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจแต่ก็ถือว่ามีจำนวนร้านที่มากอยู่พอสมควร ธุรกิจร้านอาหารจึงมีการแข่งขันกันมาก โดยแต่ละร้านมีวิธีการและเทคนิคต่างๆ เพื่อสร้างยอดขายและดึงดูดคนมาใช้บริการให้มากที่สุด อีกทั้งธุรกิจร้านอาหารเป็นธุรกิจด้านบริการประเภทหนึ่ง การบริการที่มีคุณภาพของร้านถือเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จของธุรกิจร้านอาหาร เนื่องจากการบริการที่มีคุณภาพมีความเกี่ยวข้องกับบุคลากรของร้านอาหารที่มีการบริการที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญของธุรกิจร้านอาหาร

ตารางที่ 1.3 แสดงจำนวนร้านอาหารที่จดทะเบียนในอำเภอเมืองเชียงใหม่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2546 ถึงพ.ศ. 2554

ปี	2546	2547	2548	2549	2550	2551	2552	2553	2554
จำนวนร้าน	245	263	285	300	324	337	280	270	278
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-	7 %	8 %	5 %	8 %	4 %	- 17%	- 3 %	3 %

ที่มา : สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดเชียงใหม่

การจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นทางเลือกหนึ่งในการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน โดยเฉพาะธุรกิจร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่ที่มีปริมาณความต้องการแรงงานดังตารางที่ 1.4 จะเห็นได้ว่าในปี 2552 ที่ผ่านมาผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่ มีความต้องการแรงงานต่างด้าวเพิ่มขึ้นมาก ซึ่งตรงกันข้ามกับจำนวนการจดทะเบียนร้านอาหารเนื่องจากธุรกิจร้านอาหารได้รับผลกระทบจากปัญหาเศรษฐกิจจนทำให้ผู้ประกอบการบางรายต้องปิดกิจการ กิจการร้านอาหารที่ที่ยังเปิดให้บริการอยู่ก็ต้องแข่งขันกันเพิ่มมากขึ้นเพื่อความอยู่รอดของกิจการ และการจ้างแรงงานต่างด้าวเป็นทางเลือกที่ผู้ประกอบการหันมามีความต้องการสูงขึ้น

ตารางที่ 1.4 แสดงจำนวนความต้องการแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2549 – 2552

หน่วย: คน

ปี	ความต้องการแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการร้านอาหารจังหวัดเชียงใหม่								รวมพิจารณาโควตาอนุมัติ
	นายจ้าง	พม่า		ลาว		กัมพูชา		รวม	
		ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
2549	160	456	577	2	-	-	-	1,035	1,026
2550	142	386	430	-	-	-	2	818	777
2551	133	200	352	-	-	-	-	552	483
2552	611	1,236	1,542	-	-	-	-	2,806	2,524

ที่มา : สำนักงานจัดหางานจังหวัดเชียงใหม่

จากการที่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในจังหวัดเชียงใหม่มีความต้องการแรงงานต่างด้าวมากขึ้น และจำนวนแรงงานต่างด้าวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในจังหวัดเชียงใหม่ นั้น จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในกิจการ ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาว่าพฤติกรรมการจ้างงานแรงงานของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารเป็นอย่างไร และมีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อการจ้างแรงงานต่างด้าว รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดจากการจ้างงานแรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร

1.2 วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงพฤติกรรมการจ้างงานของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารที่ใช้แรงงานต่างด้าวในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมการจ้างงาน ปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหาร รวมไปถึงปัญหาและอุปสรรคจากการใช้แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการวางแผนการดำเนินงานกิจการ และตอบสนองต่อความต้องการของผู้ประกอบกิจการ

1.4 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์แรงงานต่างด้าวของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ในครั้งนี้มีเนื้อหาเกี่ยวกับพฤติกรรมการจ้างงาน รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์แรงงานต่างด้าว และปัญหา อุปสรรค ของผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ โดยทำการเก็บแบบสอบถามจากผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ระยะเวลาในการเก็บแบบสอบถามในเดือนตุลาคม พ.ศ. 2554

1.5 นิยามศัพท์

คนต่างด้าว หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย

แรงงานต่างด้าว หมายถึง บุคคลธรรมดาซึ่งไม่มีสัญชาติไทย แต่ประกอบอาชีพหาเลี้ยงตัวเองอยู่ในประเทศไทย

ร้านอาหาร หมายถึง ภัตตาคาร ร้านขายอาหารและ เครื่องดื่ม โดยกิจการร้านอาหารขนาดเล็กมีจำนวนแรงงานน้อยกว่า 5 คน กิจการร้านอาหารขนาดกลางมีจำนวนแรงงานระหว่าง 5-15 คน และกิจการร้านอาหารขนาดใหญ่มีจำนวนแรงงานมากกว่า 15 คน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved